

տեղ էր հին Հայաստանի և հին Վրաստանի ձիւղ սահմանը,—այդ պատկանում է գիտութեանը, և այդ մասին եզրակացութիւն դուրս բերելը վայել է ոչ ինձ, ոչ էլ ձեռք, այ՛ Միքէլանջէ: Այդ թղթինը գիտութեանը:

Գ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՔՈՒՅԻՆՍԻՍԻՑ

Ապտիմերի 15-ին

Վերջապէս Գոթային էլ բազմ ունեցած տեսնելու ամսին 13-ին երեկոյան ժամ 8-ին Հնազանդական ժողովի բազմաշատ և մարդկային ազգի նշխարներ և բեկորները սիրով առնում ենք: Այդ երեկոյ Գոթային երկաթուղու կայարանը լինէր էր խուռն բազմութեամբ, որտեղ երևում էր ամեն տեսակ շրջանի արանց և կանանց մեծ բազմութիւն: Ինչանք լուսաւորված էր ճրագներով, ամուսն էին զինուորական երաժշտական երեք խումբ: Երեկոյ քաղցր և զեղիցիլ էր կարծես թէ ընտելութիւն էլ մեզ հետ ուրախ և մտածման մէջ էր: Գիտականների վագոններից երևում էին անվերջաւոր շարք: Գոթային կարգադրութեամբ բոլոր գիտական հիւրերը ինչպէս զանազան հիւրերէն արձանց տները: Միւս օրը առաւօտեան քաղաքի փողոցներում ուրախ ապուսներ էին լսում և քաղաքը մեծ շարժողութեան մէջ էր ինչքան բազմապէս որ էր այդ օրը քաղաքը, որ վաղ առաւօտեան տեսնում էր իւրաքանչիւր զանազան քաղաքներից եկած պրոֆեսորներին:

Նոյն օրը, առաւօտեան ժամի 10-ին, ամբողջ ուսումնական խումբը ուղեկցութեամբ տեղական բարձր ծառայողի և միւս անձանցիկ անհանգիստ քաղաքում է ձիւնների տղաւորով գնում էին զեպի Գեթայի վանքը: Աւերորդ չեմ համարում ծանօթութիւն համառոտ կերպով ընթերցողներին վրաց հնչակական վանքի հետ: Գեթայի մի փոքրիկ գիւղ է և յանուն նրա վանքն էլ անուանվում է Գեթայի վանք: Ինքը գտնւում է Գոթայի խորքից զեպի արեւելք 8 վերստ հեռավորութեամբ, և շինված է մի ընթան վրա, նրա չորս կողմը քաղաքում է անառատ հիւսնայի տեսարանը: Վանքը շինված է 11-րդ դարում, վրաց Գաթիկ թագաւորի օրով (մականունեալ Գաթիկ Շիրուդ): Նրա մեծութիւնը և Միքէլի վանքից չափը, կառուցված է արտաշատ քարերով և համարան թէ նոյն ճաշակով, ինչպէս Միքէլին: Մեծ. պ. պ. պրոֆեսորները ամբողջ է ժամ ուշադրութեամբ քրքրում էին ամենայն ինչ, և ինքն լրատում էին նրանց հետաքրքրութեան զգալի բաւականութեամբ: Վանքում կային շատ մարգարտեայ, ոսկե, արծաթե և հազուադէպ անկերով զարդարված եկեղեցու հին սպասներ, վանքի զանաքները հարստութեամբ, ինչպէս լսեցի, միլիոններ է համարում: Այնտեղից նոյն երեկոյան ժամի 4-ին ցրացիկ Միքայիլեան անուանակ վրաց վանքը, որը մտնի է Գեթային, քայքայեալ ուղին ինչպէս բաւականութեամբ չէր ստացան: Մի և նոյն ժամին վերադարձան քաղաքը կառերով և ձիւններով: անա այդ օրը նշանաւոր եղաւ: Խմելով վանքերի համար, որտեղ տեսնվում էր երկու սեղի անդամներով բազկապառ ուսումնական մի խումբ: Միւս օրը առաւօտեան բարձրացան քաղաքի մտնի սարը, որտեղ կառուցված է վրաց սեփնարիկ առաջնորդների հետ:

Այդ սարի վրա կայ խորհուրդ պատերով մի մեծ վանք, որտեղ գտնւն են նորերում, ինչպէս ասում են, գետնի մէջ կարգավոր թաղված հինաւորաց գանձ: Վերջին բոլոր գիտականները բաժանվեցան իմերէթի հին քաղաքից և ուղեւորութեան զեպի թիֆլիս բաւականութեամբ և ուրախ սրտով:

Գոթային հայ հասարակութիւնը անհնգատեութեամբ սպասում էր մեծ. պ. պ. հայաբն պրոֆեսորներին, այն է պ. Խմբին և պ. Պատանյաններին: Հայր Քարաբեկը պատրաստ էր մի տուն գեղեցիկ զարդարված հայ պրոֆեսորներին համար, այն ինչ հաւաքված հայ հասարակութիւնը իմանալով պ. Երեմիային լայնաբարձութեամբ: որ պ. պ. պրոֆեսորները տկար են և այս պատճառով չհկան շատ ցուցանայ որ նրանց տեսութեամբ չափանշանայ և զրկվեցան այն արիւնքարութեամբ, որին սպասում էին իրանց արիւնքային պրոֆեսորներից: Տիեզեր տու-

նը լուսաւորված էր գոյն-զոյն լապտերներով և ճրագներով: ամեն առաջ փողոցի երկու կողմը լինէր էր հայ կանանցով և մանուկներով: Գոթային հայ հասարակութիւնը էր բոլոր սրտէ բարեմանքով և առողջութեամբ և երջանիկ օրեր մեծանուն պ. պ. հայ պրոֆեսորներին: Անկախնում հմ նամակիս վրա, որ մի քանիսը ներկայ հնազանդական ժողովի անդամներից բարեմանքից այնպէս տեղական հայոց ձիւնական ուսումնարանը և ուրախ զեպով հարցեր էին առաջարկում թարգմանի միջնորդութեամբ աշակերտուհաց: Կէս ժամ մնալուց յետոյ՝ դուրս եկան ուրախ սրտով գիտութեան այս աղբաթիկ տաճարից:

Յ. Ամիրադեան

ՆԱՄԱԿ ՄՈՋԻՌԻՍ

Ապտիմերի 16-ին

Ձեր պատուական լրագրի վերջին համարներում երեւցին մի քանի լուրեր Մոզգոլից հաղորդած, մեծ ուրախութիւն էր մեզ համար տեսնել, որ մեր հասարակական գործերը այսօր կարգաւորված են ընդհանրական համար անկախ մնալուց յետ, վերջապէս լայն աշխարհ էին երեւում: Սակայն, այդ ուրախութիւնը տեղի տուցի տեղութեան, տեսնելով որ հաղորդած լուրերը ամենաբարձր բացատրութեամբ, համարաւ բոլորն են անձեռն ու աղաւաղված էին: Մի կողմ թողնելով միւս լուրերը, որոնց անձեռնութիւնը կարելի էր համարել չեզոք զանաչ այս առ մի ցոյց տալ, են ցանկանում եմ այժմ մասնագիտաց լինել ՎՄԿԻՆ № 162 Մոզգոլից հաղորդած լուր վրա: Ահա այն լուրը: ՎՄոզգոլից մեզ գրում են: Պետրոս Գանջուլան մի չեզոք օրիորդական զարկով և կառուցանում Մոզգոլում և մոտ օրերու պարտք մեր երկուս զարկին 10 հազար ռուբլի նուրից: Անգլոսակ լինելու պատճառով մի մասնից յետոյ բոլոր կարգը խոտանում է կառուցել հայոց երկսեռ դպրոցին: Պ. Գանջուլան ունի երկու մեծ մագաղաններ և երկաթական երկու մեծ գեղեցիկ տներ: Ասում են այդ կապից տարեկան եկամուտը հասնում է 50 հազար ռուբլի: Գոթային Գլորիցներում պէտք է դասաւորութիւն անեն համալսարանական ուսուցիչներ, մեծ ուսուցիչ: դասաւորութիւնը պէտք է լինի հայերէն լեզուով: Տղայոց դպրոցը կը կրէր անունը, Պետրոսեան դպրոց, իսկ օրիորդականը իր անունով անունը, Նուսեան դպրոց: Ճեշմարիտ է պ. Պետրոս և նրա կողակցի յարգելի տիկին Նուսե Գանջուլանցիներ կառուցանում են մի չեզոք օրիորդաց դպրոց, որի մասին մեր լրագրիցները մէջ իր ժամանակին գրվեցաւ, բայց թէ մերոյնեալ յարգելի բարեբարները, որպէս հաղորդում է ՎՄԿԻՆ այնպա լրատուն, մեր երկսեռ դպրոցներին 10 հազար ռուբլի են նուիրել: խոտանցել են իրանց մասին յետ իրանց բոլոր գործը նուիրել երկսեռ դպրոցներին, թէ նրանց երկու երկաթական շինութիւնները տարեկան 50 հազար ռուբլի տարեկան են տալիս, թէ երեւակայական դպրոցներում հայոց լեզուով դասաւորութիւն պէտք է անեն համալսարանական ուսուցիչներ, թէ տղայոց դպրոցը կը կրէր Պետրոսեան, իսկ օրիորդականը Նուսեան զգար անունները, դիտելիս ստան է թող պ. Լուրատուն ասէ, արդեւ Մոզգոլում 50 հազար ռուբլի արժողութեամբ գտնեն մի շինութիւն կայ, ուր մնաց օր 50 հազար ռուբլի տարեկան արդիւնք բերող շինութիւն լինի: ձեմարիտ է, պ. Գանջուլանցի ունի երկու երկաթական շինութիւններ, որոնցից միտում գետնիցով է փոստատունը, որից ինչպէս ինքն ասաց, սպանում է տարեկան 500 ռուբլի, իսկ միւս շինութիւնը գետ եւ նոր է շինվում և չէ աւարտած:

Մեզ համար բոլորովին անհնգատեամբ է պ. լրատուի գիտաւորութիւնը, թէ արդեւք այդքան հիշեաւոր սարը հաղորդելով ինչ ծառայութիւն է կանանում մտադրեցան: Արդեւք, դրանով պարտք կամեցել է մեր օրիորդաց դպրոցը յարգելի շինագիւղների մէջ այն միտքն արձարել, որ նրանք 17,500 ռուբլի օրդ. զգարել շինութեան վրա ծախսելուց յետ ժամանակով լրատուի ասածներն են յանձնառու լինեն անելու: Բայց գոյց գրանով պարտք կամեցել է նաև ձարել նրանց: Եթէ անհայտն է լրատուի գիտաւորութիւնը, շատ անհնգատեութեամբ է սկսված, իսկ եթէ երկրորդ, շատ անպակի կերպով, նա մանաւանդ հասարակական կարծիք թարգման

լինել ցանկացողի կողմից: Պարեն լրատու, ինչու դուք խմբագրութեան զեպի ձեռնեցա՞ն հասարակութիւնը ի շարն էր գործ գնում, ինչու դուք չէք մտածում, որ եթէ ձեզ հաւատում են որպէս մի աշխի մարդու, պէտք է ինքնեկող և ամենայն բանով ապացուցանել խմբագրութեան զեպի ձեռնեցած այդ մեծ համարները: Ինչ միջոցով կարող է իմանալ խմբագրութիւնը, որ ձեր հաղորդած լուրերը, շատ փչրացածութեամբ, երեւակայական ու սուտ են: այսպիսի զեպում, մեր կարծիքով, խմբագրութիւնը բոլորովին անպարտ է:

Ս. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհափառի կողմից հնազանդական ժողովին պատգամաւոր ուղարկված հայր խորէն Ստեփանն սեպտեմբերի 21-ին, երկուշաբթի օր, Թիֆլիսից պալատում մի համակրելի ճառով քաղաքից թէ երկրորդ դարից սկսած մինչև տասն և մէկերորդ դարը լուսաւորութիւնը կամ ուսուցիչ ինչ կերպով է տարածվել Հայաստանի մէջ: Այդ ընթերցումը մեծ համակրութեամբ ընդունվեցաւ հանդիսականներից:

Ապտիմերի 21-ին երեկոյան եղաւ թիֆլիսի հնազանդական ժողովի նիստերի փակում: Փակման ժամանակ ժողովի բոլոր անդամները ստորագրում էին Մեծ Իշխան Միքայէլ Նիկողայիվիչին հորհրակալութեան մի ուղերձ: Նրբ բոլոր պաշտօնական գեղեցումները վերջացան, մի տիկին վեր կացաւ տեղից և առաջարկեց որ հնազանդական ժողովը աշխատէ բարձր կառավարութեան առաջ թիֆլիսում համալսարան հիմնելու համար, որ ամենալաւ միջոց կը լինի կենտրոնացնել գիտութիւնը մեր երկրի մէջ և հետագայում երկրից հնազանդական կեդրոց: Տիեզեր ասաւարկութիւնը մոնցվեցաւ ժողովի օրագրիցները մէջ և տիկինը ստացաւ մեծ ծախահարութիւններ:

Երկուշաբթի, 21-ին սեպտեմբերի, վրաց թատրոնական խումբը մի ներկայացում տուցի ի պատիւ հնազանդական ժողովի: Պալմի թատրոնը լի էր բազմութեամբ: Շատ լաւ տպաւորութիւն տարաւ հանդիսականների վրա իշխան Կ. Երեստովից կարգացած ուսուցիչ բանաստեղծութիւնը, որով նա ողջունում էր հնազանդական ժողովը և տիկիններին Վրաստանի կողմից:

Այս օրեան պրոֆեսոր Վերիսով այցելեց Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցը և չափումներ արաւ ուսուցիչ աշակերտների զաւգանքների. քանի որ հայերի զաւգանքների չափումները պրոֆեսորը դրանք առաջ բաւական իմով արած էր արգելէ:

Մեզ գրում են Լուրաց: Ենչպէս լուսւմ ենք արգելէ հաստատուել է երկաթուղու պրոկտ Լուրաց: Պարգեւան անուանված գետի փողով զեպի երևան: Այս սարի Լուրաց շատ առատ է ցորենով: Բայց վերջին շարահանը չորութեան է անում և անձրեւ ամենին չէ գրելու: Կիւղացիները այդ պատճառով նորից ցանք չեն անում:

Ուղեւորաց գիւղում տիրում է այժմ փոքրահարիւր ամպ զաւգ, որ շատ զոյն է տաւում: Հրաբուխ անուանված գետի փողով զեպի երևան: Այս սարի Լուրաց շատ առատ է ցորենով: Բայց վերջին շարահանը չորութեան է անում և անձրեւ ամենին չէ գրելու: Կիւղացիները այդ պատճառով նորից ցանք չեն անում:

«Тифли. Объявл.» լրագրի վաղախիլապից հաղորդում են որ այդ քաղաքում գիտաւորութիւն կայ հիմնել մի ընկերութիւն օսերի մէջ լուսաւորութեան տարածելու նպատակով:

«Кавказ» լրագրից հաղորդում է, որ սեպտեմբերի 20-ին Թիֆլիսից պալատում մի մեծ

ճաշկերով տրվեցաւ ի պատիւ հնազանդական հիւրերից ժողովի: Այդ ճաշկերովին մասնակցեցին թէ տեղական բարձր պաշտօնեաները, թէ գիտական հիւրերը, ճաշի ժամանակ հիւրերին ընդունում էր, որպէս տանտեր, Գոթայից Պաշտօնական Իշխան Միքէլի:

Հետեւալ հնազանդական ժողովը 1884 թ.ին լինելու է Ողեսայում:

«Кавказ» լրագրից լսել է որ երէկ, 22-ին սեպտեմբերի կտմ Ուլարով իր ընտանեկով և պրոֆեսոր Վերիսով ճանապարհ են ընկել զեպի Կաթիլ, որտեղ պէտք է հետադառնան մի քանի հասկերներ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

«JOURNAL d'ORIENT» ԼՐԱԳՐԻ 804-ՈՒՐԱՐԸ

Կ. Պարեն «Ջերիդէի» Հալափա «Թիբլի» լրագրից նորերում մի մատնութիւն է աւելի թիբլից կառավարութեանը Վիեննայի «Journal d'Orient» լրագրի մասին, տակով որ այդ լրագրի մէջ հրատարակված յօդուածները հայոց խնդրի մասին կարող են փնտել օմանանալ պետութեան շահերին:

Ահա ինչ է պատասխանում Փրանսական լրագրից Թիբլից մատնիչին:

Թիբլից լրագրին երեկ շատ է նեղացնում մեր աղարկ և ձեւարկաւ խօսքը, բայց մեզ նախագրուչացնում ենք չէ, ինչ իրադրութիւն ձեռքով վարձված թիբլից թէ այն ինչոց որ նա խորհուրդ է տալիս Բ. Կարնը, ու չինչով չէր փնտել մեր լրագրի տարածմանը և մեր արժարժիւմ արդարութեան և մարդկութեան սկզբնեքներին: Մեզ կիմանայինք այնպէս անել որ Թիբլիցի մեր բաժանորդները կանոնաւորապէս ստանային մեր թիբլից չը նայելով այն բոլոր արգելքներին, որոնք դրված լինէին մեզ գէմ թիբլից ցէնչուրայի կամայականութեամբ: Ամբողջ լուսաւորված աշխարհի զիպոմատիական շրջանները, որոնք մեր թիբլից կարգում են, և մամուլը որ մեր յօդուածները արտատպում է, կը շարունակեն մեր օրանքն ստանալ Կ. Պարենի ինչպէս ուրիշ տեղերում: Միջոցը, ուրեմն անդործնական կը լինէր եթէ մեր չափաւորութեանը, մեր զգուշութեանը չը նայած, որով մեզ միշտ խուսափելի ենք կրկին խիստ մեղադրանքներ Սուլթանի կառավարութեան զեմ այդ կառավարութիւնը հետեւէր «Ջերիդէի» Հալափա «Թիբլի» լրագրի խմբագրութեան թիբլից Էֆենդիներին խորհրդներին և մեզ պատիւ տալէ արգելել մեր լրագրին օմանանալ երբ մեր արեւմտեք, մենք այլ ևս չէինք քաշվի բարձրաձայն ասել այն ամենը որ գիտեսներ: Եւ դա կը լինէր արգելման միակ մեզ զգուշում էինք, յարգելով միմային հիւրախարկութեան կանոնները, քանի որ մեր թիբլից ազատ շրջում էր Թիբլիցիում: Ոչինչ ոյժ, շարունակում է Վիեննայի լրագրի, չի ստիպի մեզ դաւաճանել ձեւչիւմաների պաշտպանութեան գործին և հրամարվել յայտնելուց որ Գրիլինի զաշաւգրի ճիւղ-որդ յօդուածի գործադրութիւնը մի պատաւարութիւն է, որ դրված է թէ Բ. Կարն վրա և թէ յիշեալ զաշաւգրը ստորագրող պետութիւնների վրա: Մենք, ուրեմն, չենք լուր, և այդ կաններ, ի հարկին թէ յօդուած նոյն լակ օմանանալ կառավարութեան, թէ յօդուած Հայաստանի քրիստոնեայ ազգաբնակչութեան շահերին:—մի-

չև որ ցանկացած և օրինաւոր կերպով գործարկած ընթացիկները չկրողորդվին այդ երկրորդ Բոլշակովսկի մէջ:

Մենք երբեք չենք դրդել հայերին թիւեր քայլ կառավարութեան դէմ, առում է օգուտնալ դժուրանալ, բայց միշտ խորհուրդ կը տուել նրանց համբերութիւն և մեկնելու ժամանակ օրինական միջոցները գործ դնելը, իրանց գոյութեան համար իրաւունքը ստանալու նպատակով: Մենք հասկանում ենք որ այդ տեսակ լեզու վախճանում է հին թիւերը, որովհետեւ մենք հայոց դատը պաշտպանում ենք և օգուտ մնանք զինված, առանց յաջաւորութեան և կրքի, բայց և առանց թուլութեան և կոմպրոմիսներ:

Վիեննայի թերթը աւելացնում է: Ամբողջ Եւրոպայից մենք տեսնում ենք համակրական ցոյցներ մեր յանձն առած առաքելութեան համար: Բայց մահմետական թերթը թող մեզ ներքին վերաբերել իրան այն խօսքը, որ ասել է նրա նման արարածներին մասին մի մեծ միտքայն: այդ տեսակներին չեն գիտում ձեռնոցով ծածկած ձեռքերով, բայց նրանց պէտքերի երեսին թքում են արհամարհանքով: Ինչ և ինչ «ձեռքիդէի» շափարիս լրագրի մասնագիտներ մի մեծ պատիւ է իրենց: Եթէ ինչպիսիք անո լրագրին, որովհետեւ տպագրւում է մեզ թէ ընթացիկներ լինում ենք թիւեր քայլում վերջին ծայր յուսահատութեան հին հասել և թէ լուսաւորում եւրոպայն արձագանք է տալիս մեր ձայնին: Ի վերջոյ մենք չենք հաւատում արքայմանը, բայց մենք պարտաւորութիւն համարեցինք մեր կոյնն զերգրելի և նրանց ազնւաների մասնութիւնները:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Իշխան Բիւմարիկի պաշտօնական լրագիրը յայտնում է, որ նրան յայտնի էր, թէ կայսրին խոստովանում էր պէտք է Գալիցիոյ մէջ կառավարել, բայց նա ասելով ունէր միջն վերջին բոլորն պնդելու, որ տեսութիւնը կը կայանայ շատ տարիների կամ չէ՞նք գիտենք: Դրանցից մէջ հրատարակող լրագիրներին լուրը կայսրին խոստովանում մասին առանց հերքման լինելը կը նշանակէր Գալիցիոյ եւրոպական դատարկների և մարդասպանների կենտրոնացումը գարնան: Այդպիսի պատասխանատուութիւնը ոչ ոք չէ կարող իր վրա առնել: Այդ բանը դժուար էր հասկանալ նորերում կատարած վրշտային անգերից յետոյ:

Վերջին տեղեկութիւնների համեմատ գերմանական կառավարութեան յարաբերութիւնները կարծւորի կենդանու հետ լուսաւորում են: Գերմանական դեսպանը Վատիկանի մէջ, Նիւսպեր, որին յանձնված են բանակցութիւնները գերմանական և պապական կառավարութիւնների մէջ, արդէն տեսնել է մի անգամ պապի հետ և երեք անգամ կարգիւնը Նապոլիի հետ: Բացի դրանցից ուրիշ ոչ ոք չէ մասնակցում այդ բանակցութիւններին: Բերլինից հաղորդում են, թէ այնուհետ պաշտօնական հերքում է այն լուսաւոր թէ իշխան Բիւմարիկը բարեկամ է իտական կառավարութեան առաջ յոգուտ պապին: Այդ հաղորդութեան մէջ աւելացրած է, որ իտական կառավարութեան բանաձ ընթացքը վերջին ժամանակներում կատարակալէ իշխանային շահաւորութիւն ունի և որ նրան արտաքուստ ոչինչ չէ ներշնչված:

Գերմանական ըստիստայի անգամ Բիւ-

լեր, որ շատ անգամ առաջարկել է ընդհանուր զինամարտի խնդիր, նորերում բողոքներ ձեռով մի բաց նամակ գրեց Գալիցիային: Բողոքի հեղինակը չէ հաւատում, որ յաւիտեանական խաղաղութիւնը շուտով կ'արգործվի: Սակայն ամենայնիւ, նրա կատու է Բիւլեր, եւրոպայի մէջ տարածված պետական փառասէր ձգտումների հիւսնագութիւնը, անընդհատ գիւնաւորութիւնը և պատերազմական սպառնալիքները արագ և վճռողական բեշխութեան կարգ տն: Բեշխութիւնը համար ամենաւեց միջոցը զինամարտի խնդիրն է: Կրա համար բաւական է մի քայլ անել: Բաւական է, որ եւրոպական պետութիւնները մի համաձայնութիւն կա- յայտեն յոգուտ խաղաղութեան: Բողոքի հեղինակը Գալիցիային արած իր առաջարկութիւնները ձեռնակարգում է հետեւեալ կերպով. պէտք է մերժել անգործական իշխանը աշխարհը վերանորոգելու մասին և միադրմանի գինամարտի խնդիրը կամ պաշտպանողական ոյժերի լուսացնելը և ձեռքով պետութիւնների փոխարինած ազատ համաձայնութիւնները գործերի թիւ միամասնական և միակերպ քաջանելու վերաբերութեամբ մի որոշ ժամանակամիջոցի ընդացում, օրինակ 10—15 տարի, և միջնորդ դատարան հիմնելու մասին, որ վճռել այդ ժամանակամիջոցի ընթացքում բարձրացած միջազգային վեճերը: Վերջը բողոքի հեղինակը ջերմ հրաւեր է կարգում Գալիցիային և Ֆրանսիացիներին ընդունել այդ խաղաղասիրական առաջարկութիւնը, որ մի ժողովուրդ միւսին է անում: Բացի այդ նա համոզում է Ֆրանսիացիներին չը հաւատալ այն կարծիքին, իրը թէ ներքին անհամաձայնութիւնները վատում են Գերմանիայի ոյժին և միութեանը և իրը թէ գործերի համար առած ծախսերը նրան նիւթական պէտք մասնակցում են: Արտաքին թըշնամին, սակայնում է Բիւլեր, պիտանային ներքին միշտ միացած կը գտնի, իսկ նիւթականը միշտ առատ կը լինի գերմանացիներին հայրենասիրութեան և անձնագոհութեան շնորհիւ:

ԱՄԵՐԻԿԱ

Վաշինգտոնի մէջ ստացված լուրը նախագահ Գարֆիլդի փառ և անդուստի դրութեան մասին մեծ վրդուքներ է ընդհանուր տարութիւն պատճառել: Ամբողջ գիշերը ժողովուրդը չէր հնարում ժողովներ լից: Ամենքը պիտարարում էին բեռնիներին շահաւորութիւնը ցրտակցութիւն էր յայտնում, որ նախագահի մեծ չը հրաւերութեան Միացեալ Նահանգների բոլոր երեւելի բեռնիները: Բոլոր լրագիրները պնդում էին, որ ամենալաւ բեռնիները հնարած էին նախագահից բեռնի Քլիստի փառասիրութեան պատճառով, որ կարողացաւ մինչ չէ անգամ նախագահի տալիս բեռնիները հնարակել: Բիւլեր այնքան վառ էր փայլում հրաւիրված բեռնիներին հետ, որ նրանք հնարում էին և չէին մասնակցում նախագահի բեռնիներին: Գարֆիլդին իր լուսաւոր բեռնիներից երեքը ոչ մի վերջ չէին տեսնում 1864 թուականի պատերազմից յետոյ, և Անիւ և Համիլտոն բեռնիները հրաւիրվեցան Գարֆիլդի մեծ վերջ տալու: Բոլոր ամենայնիւ, որ արդէն ուշ էր և արեւալար անկարելի էր ուղղել: Բեռնիներից մի քանիսը հաւատացնում էին, որ պէտք էր հանել գնաւը, որպէս զի նախագահի արեւը չը փայլակներ: Այդ բանն էլ Բիւ-

լդի չը տուէր: Նախագահի հիւանդութեան բոլոր ժամանակ տիկին Գարֆիլդ իր հաստատամտութեամբ և սիրով դէպի իր ամուսինը արժանացաւ ամենքի յարգանքին: Նա գիշեր ցերեկ իր ամուսնի անկողնի մօտ էր գտնվում և արտաքուստ հանգիստ էր ձեռնում, որ չափազանց հանգստացնող սպաւորութիւն էր գործում հիւանդի վրա: Սկիստի տան մէջ մի առանձին փառասն էր կազմված, որի մէջ նա անձամբ պատրաստում էր հիւանդի համար կերակուր:

Սկիստների Եւրոպայից անկողնում էր, որ Գարֆիլդի գրութիւնը փառանում է: Կնիսիները նամակ հիւանդը չէր կարողանում ընդգրկմանը հիւանդութեան ազդեցութեանը և կորցնում էր ուշքը: Բեռնիները դեռ ևս յայն էին տալիս տիկին Գարֆիլդին, չը նայելով, որ հիւանդի արեւը փայլակած էր: Գարֆիլդի մտաւոր խաղաղութիւնները բնական էին, երբ նա առաջ ուշաքանկեցաւ և յետոյ քնեց: Գարֆիլդ փառանկեցաւ հենց այն րոպէին, երբ բեռնիները կարծում էին, թէ նա լուսանում է: Նախագահի դիւրեւ կատարել կմնա:

ԻՏԱԼԻԱ

Մենտի Գարիբուլիի միտնարութեան մի պաշտօնական ինդիքը ներկայացրեց կամաւոր գործերի մի բաժին հիմնելու համար, որ «Իտալի» ընկերութիւնը կամենում է կազմակերպել Միտնարութիւնը պատասխանեց, թէ նա հաւատում է այդ ընկերութեան ազգասիրական նպատակները, բայց ինդիքը թոյլութիւն չէ կարող տալ, որովհետեւ մի կողմից օրէնքը թոյլ չէ տալիս կառավարութեանը անկախ զորքաբաժինների գոյութիւնը, միւս կողմից պատերազմական կրթութիւնը ցանկացողներին ընդարձակօրէն ապագրեց և արգելում:

Սուրբ Պետրոսի մայր կենդանու պաշտօնային հոգեւորական կամ Կամպիո մի նախնի գրեց կարգիւնով Բարոսոնի, որով յայտնում է, թէ նա, ինչպիսիք, որ այժմեան պապը իր նախորդին նման ոչինչ միջոց չէ գործ գնում իտալիայի հետ հաշտութիւն համար, հրաւիրում է համարում բողոքականութիւնը ընդունել: Այդ անցքը Հռոմի մէջ մեծ տպաւորութիւն գործեց:

Վենետիկում ժողոված աշխարհագրական կոնգրեսի երկրորդ նիստի ժամանակ Լեոնապո Տագորդից, որ իտական Հռոմ, Երկր թագաւորը նրան յայտնել է, թէ Գրանտային և իտալիայի մէջ առեւտրական մի նոր դաշնագրութիւն է կապված: Լեոնապո պատմեց Պանամի ջրանցքը անկախելու մանրամասները:

ՆԱԽԱ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

Բերլին, 24 սեպտ.

Այսօրը ընտրողական շարժումը հիմարտայնաւ ստանկանում է, որ անկարելի է նրան անտես առնել: Կառավարութիւնը, ի նախկին կողմ ձգելու համար ընտրողներին, վեռն հարկեր չը վերցնել վերջին ստանկանների հարկատուներից ներքայ եւամսակի համար և այս արտօնութիւնը վաղեմունքի թուով գնահատել անպատեհի կերպով Staats-Einkommen-Steuer (եկամուտի պետական հարկ) վճարողներն էր: Այսպիսով կառավարութիւնը կարծում էր իր կողմից ձգել բոլոր պաշտօնականներին և ստանալ եկող Բալխանացի մէջ մի մեծամասնութիւն Բիւմարիկի քաղաքականութեան համար:

Բայց այժմ արդէն շատերը կասկածում են, որ այդ միջոցները, ինչպէս ազգասիրական ապահովութիւն և հիւանդների ու աշխատանքին անկարողներին հովանաւորելու կառավարութեան կողմից, կարող կը լինեն յաջողվել: Բազմութիւնը, որ Բիւմարիկ կարողացել է հաւաքել իր համար, այնքան բազմաթիւ է, որ հազիւ թէ ամեն բանում նրա հետ միասին կրնանալ: Ինչպէս կարելի է երևակայել, որ կերակրանքները, որոնց այնքան զիջումներ արեցին, այժմ պահպանողականների, հակառակմանների և աշխատողների հետ միասին երկման իսկ այս զայնքը յետագիւտ կուսակցութիւնների կողմից ստիպեց և ազատականներին միանալ և մի երկուց, որ երբեք այնքան պարզ նկատվում էր, այժմ կատարվում է: Նացիոնալ-լիբերալները և նրանցից անջատված աւելի առաջադէմ մասը, որ իրան ազգասիրական կուսակցութիւն է անուանում, իսկ սուրբագար անցնալիստան անուն է կրում, Բերլինի գրեթէ ամեն ընտրողական բաժինները (Wahlkreis) որոշեց իր սեփական կանդիդատ չառաջարկել, այլ իր ձայները տալ անկողնում «Fortschritt» կուսակցութեան կանդիդատին: Իր Բերլինի նոյնպէս առաջադիւնական իր մասը, ինչպէս և միւսն այժմ էր, հազիւ թէ կարելի է կասկածել և երկի շտեպիկները, չէրդիկները և tutti quanti, ձայների աւագին բաղնիքի մէջ կը գործեն, փոխանակ ընտրված լինելու, ինչպէս նրանք, ի նախկին, հաւատացնում են:

Կառավարութիւնը այնպիսի ընթացք է բռնել, որ անպիսի կողմերից ընդդիմարկութիւն կը տեսնայ, որտեղից երբեք չէր սպասում և կղեկականները, չէնց որ նոր ոյժ կանեն, անկախ կամ կառավարութեան դէմ կողմից իրանց գործունէութիւնը և կաշխատանք միջոց առնել առաջադէմ Kulturkampf համար, որ նրանց հաղորդել էր արդէն գրեթէ զգալ կատարել անկախութիւն: Միւս կողմից Arbeiterpartei (բանորդների կուսակցութիւնը) անկախեց կը տեսնի, որ կառավարութեան շարքերը թիւները: միայն արտաքուստ այնպէս էին երևում և իսկապէս ոչինչ չէր բարեկարգում աշխատողների դրութիւնը, իսկ գուցէ կատարելապէս կը օժտվեին, ինչպէս կարելի էր անկողնում են յայտնել ժողովներում: Նշանաւոր է այն երեսից, որ միջոցեւ կառավարութիւնը իր կողմից և ուղղում դրաւ աշխատողը դատը, նա, այնու ամենայնիւ, նոյն ստատիկութեան հայտնում է աշխարհիկներու ներքին, իսկ ինքն աշխատանք է ապացուցանել: Ինչքան էլ ձգտում է զէպի աշխատանքի աշխատիլները կապիտալի բռնութիւնը: Սոցիալ-դեմոկրատները շարունակ հաւանում են, շատ քաղաքներ արդէն փոքր պաշտօնական դրութեան մէջ են գտնվում և այս կուսակցութիւնից շատերը, որոնք ամենազորեղի և ազգայն դատարկներ են պատկանում, գտնվում են զէպի Ամերիկա, ուր անցեալ ամիս հասան Գերմանիայի մօտ 56,000 գաղթականներ:—մի չեղած թիւ, քանի որ կայ զաղթականութիւնը զէպի Ամերիկա:

Անգղիայ Ամերիկի

ՄԵԴԱՅԳԱՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

ՄԻԶԱԳԱՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

Ա. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 21 սեպտեմբեր: Պետական բանկի 5% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 96 ռ. 78 Կ., երկրորդ 93 ռ. 87 Կ., երրորդ 94 ռ. 12 Կ., չորրորդ 93 ռ. 62 Կ., ներքին տոմսեր 5% փոխառութեան տոմսեր արժէ 226 ռ. 25 Կ., երկրորդ 220 ռ. 25 Կ., արեւելեան տոմսեր փոխառութեան տոմսեր արժէ 91 ռ. 25 Կ., երկրորդ 91 ռ. 25 Կ., երրորդ 91 ռ. 25 Կ., օսկի 7 ռ. 65 Կ.: Իրաւաց 1 ռ. Լոնդոնի վրայ արժէ 25,94 պէնս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրայ արժէ 221 մարկ 25 պֆ., Գարնիգի վրայ արժէ 274. Փրանկ 25 սանտիմ:

ՏՏ ԵՐԱՆՈՒՄ ԵՐԱՆՈՒՄ ԵՐԱՆՈՒՄ

Խմբագիր—Նախագահող ԳԵՐԳԻՍ ԱՐԵՐՈՒՆԻ